

УДК 331.105.6

DOI: 10.31732/2663-2209-2020-59-60-66

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПРОФСПІЛКОВОГО КОНТРОЛЮ В РОЗВИНЕНИХ КРАЇНАХ СВІТУ

Лук'янчук П.Х.

здобувач, ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом», м. Київ, вул. Фрометівська 2, 03039,
Україна, тел.: (044)-490-95-05, e-mail: lp110760@ukr.net, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6031-4859>

TRENDS IN TRADE UNION CONTROL IN DEVELOPED COUNTRIES

Lukyanchuk P.

postgraduate student, Private higher educational institution "Higher educational institution"
"Interregional academy of personnel management", Kyiv, st. Frometivs'ka, 2, 03039, Ukraine, tel.: (044)-490-95-05,
e-mail: lp110760@ukr.net, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6031-4859>

Анотація. Статтю присвячено дослідженню сучасних тенденцій розвитку профспілкової діяльності та профспілкового контролю в розвинених країнах світу. З'ясовано, що діяльність профспілкових організацій характеризується високою національною варіативністю. Якщо в одних країнах світу, учасниками профспілкових організацій є 4-5% працівників, то у інших – цей показник може сягати 92%. При цьому, зазначений показник не характеризує рівень економічного розвитку країни, оскільки обумовлений особливостями трудових відносин та системи соціального забезпечення. Метою статті є дослідження тенденцій профспілкового контролю в провідних країнах світу та перспектив використання їх досвіду в Україні. На основі розгляду сучасних тенденцій діяльності профспілкових організацій в таких країнах як Великобританія, США, Австралія, автор констатує скорочення кількості активних учасників профспілкового руху, що обумовлено рядом факторів: впровадженням аутсорсингу, високим рівнем оплати праці в розвинених країнах, поширенням позитивних результатів діяльності профспілкових організацій на працівників, які не є їх членами. З'ясовано, що на міжнародному рівні профспілкові організації проводять кампанії проти несправедливості урядів або роботодавців, у контексті корпоративної соціальної відповідальності, глобального соціального діалогу, корпоративного управління. В умовах глобалізації, зростає роль профспілок та профспілкового контролю у вирішенні глобальних проблем, таких як гендерна дискримінація і сталий розвиток. Особливу увагу присвячено питанню контролю з боку профспілкових організацій за діяльністю пенсійних фондів (у Великобританії, Австрії, Нідерландах). Такий підхід може становити інтерес для України, з огляду на проведення пенсійної реформи та вже наявну мережу профспілкових організацій. Також акцентовано увагу на тенденціях щодо взаємодії профспілкових організацій та органів державної влади в контексті реалізації національної безпеки, зокрема – протидії впливу з боку інших держав (на прикладі Австралії та КНР). У такій площині точкою діалогу між профспілковими організаціями та державою виступає спільна зацікавленість у протидії демпінгу цін на імпортовані товари та демпінгу оплати праці.

Ключові слова: профспілка; контроль; профспілковий контроль; права людини; зарубіжний досвід; заробітна плата; страйк; державне управління.

Формули: 0; рис.: 0; табл.: 0; бібл.: 14.

Annotation. The article is devoted to the study of modern trends in the development of trade union activity and trade union control in the developed countries of the world. It was found that the activities of trade union organizations are characterized by high national variability. If in some countries of the world 4-5% of workers are members of trade union organizations, in others this figure can reach 92%. At the same time, this indicator does not characterize the level of economic development of the country, since it is conditioned by the peculiarities of labor relations and the social security system. The aim of the article is to study the trends of trade union control in the leading countries of the world and the prospects of using their experience in Ukraine. Based on an examination of modern trends in the activities of trade union organizations in countries such as the UK, USA, Australia, the author notes a decrease in the number of active participants in the trade union movement, which is due to a number of factors: the use of outsourcing, high wages in developed countries, the spread of positive results of the activities of trade union organizations for employees who are not their members. It was found that at the international level, trade union organizations campaign against injustice by governments or employers, in the context of corporate social responsibility, global social dialogue, corporate governance. In the context of globalization, the role of trade unions and trade union control in solving global problems such as gender discrimination and sustainable development is increasing. Special attention is devoted to the issue of control by trade union organizations over the activities of pension funds (in Great Britain, Austria, the Netherlands). This approach may be of interest to Ukraine, given the implementation of the pension reform and the

existing network of trade union organizations. Attention is also focused on the trends in the interaction of trade union organizations and public authorities in the context of the implementation of national security, in particular, counteraction to the influence of other states (at the example Australia and China). In this plane, the focus of dialogue between trade union organizations and the state is the common interest in countering the dumping of prices for imported goods and dumping of wages.

Key words: *trade union; control; trade union control; human rights; foreign experience; wages; strike; public administration.*

Formulas: 0; fig.: 0; tabl.: 0; bibl.: 14.

Постановка проблеми. Актуальність теми дослідження обумовлена наявною в Україні невизначеністю державної політики щодо профспілок та видів контролю, які вони можуть здійснювати на сучасному етапі державотворення у сфері соціально-економічних інтересів населення, збереження їх прав. Становлення профспілкового контролю та державного управління в контексті цього явища, демонструє постійний процес модернізації та трансформації в залежності від рівня розвитку суспільства, цілей, завдань, функцій держави, стратегії її розвитку.

Роль профспілкових організацій у різних країнах світу є надзвичайно різноманітною. Дослідження особливостей профспілкової діяльності та профспілкового контролю в розвинених країнах світу, покликане окреслити загальні тенденції розвитку профспілкової діяльності, і є нагальною потребою сьогодення.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблематики профспілкової діяльності в різних країнах світу присвячували свою увагу ряд вітчизняних та зарубіжних вчених. Підґрунтям для даного дослідження стали окремі ідеї, напрацювання таких науковців галузей державного управління, як: О. Андрійко, В. Гаращук, І. Магновський, В. Немцов, Ф. Цесарський, О. Грішнова, Г. Дмитренко, Н. Лук'янченко, Л. Позднякова, О. Новікова, Ю. Битяк, А. Крупник, О. Сушинський, В. Латишева, В. Мартиненко, Г. Гончарова, О. Лисяк та ін. До переліку зарубіжних фахівців, які досліджують роль профспілок у сучасному світі, можна віднести таких науковців як: James Bishop, Alex Bryson, Sandrine Cazes, William G. Domhoff, Andrea Garnerio, Gerald Klec, David Mum, Verena Schmidt,

John P. Windmuller та ін. При цьому, наявна щодо зарубіжного досвіду діяльності профспілок інформація, потребує аналізу та узагальнення.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження тенденцій профспілкового контролю в провідних країнах світу та перспектив використання їх досвіду в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз ролі профспілок та профспілкового контролю у найбільш розвинених країнах світу, доречно розпочати з Великобританії, як країни, де зародився робітничий рух. Наразі більшість профспілок Великобританії не залежать від роботодавця [1].

Вважається, що сильний профспілковий рух приносить користь не тільки членам профспілок, а й усьому населенню, оскільки допомагає державі отримати нові права для працівників, а агітація та лобіювання забезпечують підвищення добробуту для всього населення. Профспілки укладають угоди з роботодавцями про оплату і умови праці, обговорюють зміни на робочих місцях та проблеми своїх членів на дисциплінарних засіданнях і засіданнях із розгляду скарг, а також надають своїм членам юридичні та фінансові консультації. Більшість роботодавців публічно визнають профспілки та їх право на контроль.

У 2013 р. було розширено права робітників через законодавство, яким дозволено бути членами будь-якої профспілки, незалежно від місця роботи і від того, чи була створена профспілка, чи ні. Працівники захищені від дискримінації за членство у профспілках. Крім того, вони мають право не бути членом профспілки. Якщо профспілка визнана роботодавцем, то працівник може офіційно взяти

відпустку для участі у профспілковій діяльності.

Водночас, на практиці ситуація з профспілковим контролем не є безхмарною. Зокрема, законами 2015–2016 рр. було обмежено права профспілок на раптові страйки. Відтоді профспілки зобов'язані повідомляти роботодавця за 14 діб, до проведення страйку, а також мають забезпечити контроль за страйком. Фактично це все ускладнює реалізацію права на страйк, що також може вплинути на права стосовно допомоги у зв'язку з хворобою, а також на отримання відпусток, які було завойовано завдяки страйкам у попередні роки [1].

Alex Bryson зазначає, що однією з переваг для членів профспілок Великобританії наразі є отримання надбавки до заробітної платні у порівнянні з аналогічними особами, які не є членами профспілки. В середньому, члени профспілок заробляють на 5 % більше, ніж еквівалентні працівники, які не є членами профспілки. Ці доплати є дещо вищими у публічному секторі, порівняно з приватним сектором.

Профспілки допомагають підняти зарплатню переважно низькооплачуваним працівникам. Так історично склалось і це стало своєрідною традицією профспілкового руху у Великобританії [2].

При цьому, на думку дослідника, профспілки історично сприяли створенню нерівності серед працівників і допомагали обмежувати заробітну платню. Вважається, що підйом зарплатні профспілками негативно вплине на рівень зайнятості і безпеку праці [2].

Серед іншого, вчений наводить дані, які свідчать, що підприємства, які входили до профспілок у приватному та державному секторах, зростали повільніше, ніж підприємства, які не входили до профспілок.

Тому, вплив профспілок розглядається з декількох позицій: вплив на оплату праці; вплив на зайнятість і години роботи; вплив на надання додаткових пільг; вплив на баланс роботи і приватного життя; вплив на вирішення спорів; вплив на рівні

можливості; вплив на здоров'я, безпеку і відсутність на роботі по причині хвороби; вплив на добробут працівників; вплив на плинність кадрів; вплив на інновації та управління змінами; вплив на результативність та прибутковність [2]. Таким чином, окремі дослідники, в цілому відзначаючи позитивний вплив профспілок на умови праці та її оплату, подекуди звинувачують профспілковий рух у зниженні ефективності економічної діяльності підприємств.

Не менший інтерес, у контексті дослідження профспілкового контролю, становлять США, Характерно, що профспілковий рух в США за останні роки значною мірою скоротився. Так, зокрема, за даними Бюро статистики праці США, яке проводить облік членів профспілок, а також веде спостереження щодо динаміки руху їх членів, станом на 2019 р. членство у профспілках склало 10,3 % (від загальної кількості працюючих), що на 0,2 % нижче, ніж у 2018 р. [3].

G. William Domhoff зазначає, що таке зниження спостерігають з 2012 р., і пов'язує його з уведенням аутсорсингу на підприємствах у 2009 р. [4]. Цікаво, що дані про членство у профспілках в США збираються у межах щомісячних обстежень населення (CPS). Така практика була б доцільною і для України.

Схожі тенденції, щодо скорочення участі працівників у діяльності профспілкових організацій, прослідковуються і в Австралії, причому – вже кілька десятиліть. Так, наприклад, якщо в 1983 році кількість учасників профспілок становила 2 376 900 осіб, то до 2002 року вона зменшилась до 1 833 700 осіб, а вже у 2013 році в усій Австралії налічувалося 1,7 мільйона членів профспілок по основній роботі (17% від всіх співробітників). Ще 4% не знали, чи є вони членами профспілок чи ні, а 1% були членами профспілок, не пов'язаними з їх основною роботою. З тих, хто був членом профспілки по основній роботі, понад дві третини (68%) були її членами протягом п'яти і більше років. Членство в

профспілках неухильно скорочувалося в останні роки [5].

При цьому, James Bishop та Iris Chan, аналізуючи вплив профспілок на рівень заробітної платні в Австралії зазначають, що рівень зарплатні працівників безперечно залежить від членства у профспілках. Зокрема, дослідники довели, що зміна структури профспілок не є причиною низького зростання заробітної платні протягом 2017–2019 рр. в Австралії, натомість констатували, що: по-перше, не відбулося зниження долі співробітників, охоплених угодами з підприємствам, укладеними за участю профспілок; по-друге, надбавки заробітної платні (за рахунок діяльності профспілок) у приватному секторі залишались стабільними протягом тривалого часу; по-третє, мають місце побічні ефекти від участі профспілок у переговорах стосовно угод між підприємствами та працівниками щодо заробітної платні. Важливим фактором можна вважати й те, що дедалі більше працівників Австралії не залучаються до членства у профспілках, але користуються угодами, які укладено за участю профспілок [6].

Такі тенденції підтверджують і самі австралійські профспілки, зокрема, в AWU наполягають на тому, що саме їх діяльність є ключовою в контексті покращення безпеки праці та підвищення оплати праці. Вони запрошують до своїх лав усіх «від сталеливарників до золотошукачів, складальників фруктів і газовиків, від працівників алюмінієвої металургії до перукарів», і проголошують, що всіх учасників профспілок Австралії «об'єднує прихильність прогресивним ідеалам і прагнення зробити Австралію кращою для всіх нас» [7].

Цікаво, що останнім часом окрему увагу профспілкових організації Австралії присвячено КНР. При цьому, проблематика протидії впливу з боку КНР не є характерною виключно для профспілкового руху Австралії. Ще з 2017 року в Австралії розгорівся скандал, стосовно незаконного впливу КНР на окремих політиків і державних службовців

цієї країни, здійснюваного з метою формування вигідних для КНР суспільних відносин та пропаганди певних ідей. В результаті чого австралійській владі довелося навіть ухвалити окремі закони, що обмежують діяльність організацій, які отримують фінансування з-за кордону та зобов'язують їх публікувати звітність [8]. Як доволі слушно зазначав з цього приводу вітчизняний дослідник лобізму Т. С. Яровой, якою мірою такий підхід буде ефективним – покаже час. Однак такий досвід протидії зовнішньому тиску, безумовно, вартий уваги як українських законотворців, так і науковців [9].

Натомість, вже сьогодні саме профспілки Австралії активно пропагують протидію демпінгу та політичному тиску з боку КНР [10]. З одного боку, така діяльність відбувається виключно в руслі сфери відповідальності профспілок, адже демпінгові ціни на китайський товар завдають шкоди як австралійським товаровиробникам, так і їх працівникам. З іншого ж – активна діяльність австралійських профспілок у сфері протидії КНР дуже органічно вписується в загальнонаціональну політику, і радше окреслює співпрацю цих структур з органами державної влади, в тому числі – безпековими.

Автор припускає, що настільки активне реагування профспілкових організацій на геополітичні процеси, обумовлено високим рівнем відкритості австралійської економіки.

В цілому, статистика стосовно діяльності профспілок в різних країнах світу надзвичайно неоднорідна. Так, Sandrine Cazes, Andrea Garner, Sébastien Martin зазначають, що нині членами профспілок є здебільшого чоловіки середнього віку (від 25 до 54 років), які працюють у середніх або великих фірмах, і які мають постійний контракт. Водночас, визначається великий розрив між державами у контексті загальних показників. Зокрема, станом на 2017 р. в Естонії тільки 4,5 % працівників є членами профспілок; у Туреччині – 6 %; у Швеції, Данії, Фінляндії – 65 %, в Ісландії – 92 %.

Щільність мережі профспілок невпинно збільшується в Ісландії, Бельгії, Іспанії та Італії. Натомість, у державах Центральної та Східної Європи спостерігається зниження щільності мережі профспілок і подальша стабілізація цього показника на рівні 10 % працюючого населення. Членство у профспілках перевищує 50 % тільки в державах, де допомога через безробіття адмініструється установами, які входять у профспілки: Данії, Фінляндії, Ісландії, Швеції, Бельгії, Норвегії [11]. Профспілковий контроль у такому разі стосується участі в укладенні колективного договору та контролю за його виконанням.

Дослідники міжнародної профспілкової діяльності John P. Windmuller, Stephen K. Pursey та Jim Baker, вказують на особливе місце міжнародних профспілкових організацій, які виступають як голос міжнародної робочої сили, проводять кампанії проти несправедливості урядів або роботодавців, звертаються до міжнародної спільноти для політичного або економічного тиску у питаннях незаконного переслідування або покарання профспілкових лідерів [12].

Вони вирізняють організаційну та представницьку роботу міжнародних профспілок. Саме ці дві функції й відображають сутність сучасного профспілкового контролю на світовій арені. Найбільш вагомою є організаційна функція, сутність якої полягає в укріпленні тих організацій, які відрізняються поглядами на профспілковий рух та можливості профспілкового контролю. Це стосується, насамперед, національних федерацій профспілок, які дослідники визначають як: американська AFL-CIO, німецька DGB, шведська LO та TCO, голландські FNV та CNV, бельгійські CSC тощо [12].

Акцентуація науковців на сферах міжнародного співробітництва відображає і відповідні сфери профспілкового контролю, хоча в роботі зарубіжних учених категорія «профспілковий контроль» переважно не використовується, як і категорія «контроль» в цілому. Втім –

це сфери багатонаціональних підприємств, корпоративної соціальної відповідальності, глобального соціального діалогу, корпоративного управління та сталого розвитку.

Verena Schmidt, розглядаючи проблеми глобалізаційної ролі профспілок та профспілкового контролю, наголошує на підвищенні ролі профспілок у вирішенні глобальних проблем, таких як гендерна дискримінація і сталий розвиток [13].

Дослідниця зазначає, що профспілки дедалі частіше розширюють свої програми, щоб вирішувати такі питання, як взаємодія з міжнародними організаціями з метою здійснення впливу на політику у зв'язку зі зростаючим тиском транснаціональних корпорацій. Відповідно, профспілки беруть активну участь у міжнародному соціальному діалозі через Міжнародні рамкові угоди, організацію глобальних кампаній, розширення та поглиблення співробітництва на транснаціональному рівні. Важливим питанням є досягнення справедливої глобалізації зі збереженням трудових норм [13]. Такі об'єднання наразі вважаються важливими у тому числі й тому, що в багатьох державах залишаються прогалини у національному трудовому законодавстві.

Окремої уваги заслуговує питання контролю профспілкових організацій за пенсійними фондами. Так, у Великобританії з 2003 р. профспілка (TUC) веде систематичний контроль за пенсійними фондами. Втім на ефект такого контролю впливає домінування централізованих трудових відносин. У Канаді профспілки з 1980-х рр. намагаються отримати контроль над пенсійними фондами. В цій країні профспілки представлені у фондах державного сектору працівників і зарекомендували себе як важливі учасники в удосконаленні корпоративного управління.

В Австрії профспілки представлені у наглядових радах пенсійних фондів. У Нідерландах профспілки (FNV Bondgenoten) проводять навчальні курси, які знайомлять піклувальників пенсійних

фондів з основами пенсійного забезпечення. У Швейцарії є мережа піклувальників поза профспілками, хоча федерації профспілок можуть бути членами пенсійних фондів. В Австрії Союз найманих працівників приватного сектору з 2008 року будує мережу серед представників пенсійних фондів, які також можуть бути членами профспілок [14]. Такий підхід викликає особливий інтерес з огляду на реформування пенсійної системи в Україні. Цілком ймовірно, саме профспілки можуть стати додатковим суб'єктом нагляду за діяльністю пенсійних фондів.

Висновки. Аналіз зарубіжних джерел дав змогу виокремити особливості профспілкового контролю у багатьох державах та зробити висновки щодо залежності його форм від поглядів на побудову взаємовідносин держави і робітників, традицій розвитку профспілок, їх залежності від уряду, роботодавців та традицій становлення. Вирізняється декілька різних підходів та сфер застосування профспілкового контролю, зокрема: за діяльністю роботодавців та виплатами працівникам; за політикою зайнятості; за пенсійним забезпеченням та за станом благополуччя власних членів та їх родин; за глобальними змінами в енергетиці та забрудненні навколишнього середовища (на сучасному етапі) тощо. Зарубіжні фахівці виокремлюють поняття «профспілковий контроль», а також окремо використовують поняття «контроль». Проте, вживаються ці поняття доволі рідко.

У зарубіжних державах профспілковий контроль має свої особливості, окрім традиційного контролю за умовами праці та виплатою заробітної платні і стосується, зокрема: контролю за розподілом ресурсів, підтримкою вимог певної партії; повернення контролю над умовами праці та виплатами зарплатні для емігрантів; підтримки глобальних процесів щодо енергозбереження, клімату тощо, отримання надбавки до зарплатні для членів профспілок, які отримують на 5 % більше не членів профспілок

(Великобританія); контролю за пенсійними фондами (Великобританія, Швейцарія, Нідерланди, Австрія, Німеччина, Канада, США); контролю за дотриманням колективних угод (Німеччина, Китай); контролю за заробітною платою та її зростанням (Австралія); виняткового права профспілок на ведення переговорів з роботодавцями щодо колективних угод (Канада); політичного або економічного тиску, впливу на глобальну політику щодо зайнятості населення та оплати праці, організація та координація діяльності у сферах нестандартної зайнятості, якісних державних послуг, комунікації, зміни клімату, охорони праці, міграції тощо (міжнародні профспілкові організації).

Доволі дискусійним та таким, що потребує подальшого дослідження, видається питання взаємозв'язку профспілкового контролю та національних інтересів держави (Австралія). Так, зокрема, часто лишається за межами уваги дослідників питання впливу на профспілковий рух з боку інших держав, зокрема – великих держав та регіональних лідерів, у процесі їх геополітичної боротьби.

Література:

1. Claiming rights: Role of trade unions in the UK. URL: <https://www.striking-women.org/module/rights-and-responsibilities/claiming-rights-role-trade-unions-uk>
2. Alex Bryson. The added value of trade unions. 46 p. URL: https://www.tuc.org.uk/sites/default/files/1%20WERS%20lit%20review%20new%20format%20%20RS_0.pdf
3. Union Members. 2019. URL: <http://www.bls.gov/news.release/pdf/union2.pdf>
4. William G. Domhoff. The Rise and Fall of Labor Unions In The U.S. From the 1830s until 2012 (but mostly the 1930s–1980s). URL: https://whorulesamerica.ucsc.edu/power/history_of_lab_or_unions.html
5. AWU news URL: <https://www.awu.net.au/news/>
6. James Bishop and Iris Chan. Is Declining Union Membership Contributing to Low Wages Growth? 2019. 52 p. URL: <https://www.rba.gov.au/publications/rdp/2019/pdf/rdp2019-02.pdf>
7. Why Join? Australian Worker Union URL: <https://www.awu.net.au/get-involved/why-join/>

8. Австралия развернула охоту на китайских ведм. В Канберре готовятся суровые законы против шпионов и лоббистов. URL: http://www.ng.ru/world/2017-12-05/1_7130_australia.html.

9. Yarovoi T. S. Lobbism in Australia: a review of the attitude to the phenomenon. *Materiály XIV Mezinárodní vědecko-praktická konference* 22-30 prosincu 2018 r. Volume 13. Pp. 85–88.

10. We won't be bullied by China. URL : <https://www.awu.net.au/national/campaigns/11848/stand-up-to-china>.

11. Sandrine Cazes, Andrea Garnero, Sébastien Martin. *The state of trade unions, employer organisations, and collective bargaining in OECD countries*. 2017. URL: <https://voxeu.org/article/trade-unions-employer-organisations-and-collective-bargaining-oecd-countries>.

12. John P. Windmuller, Stephen K. Pursey & Jim Baker. *The International Trade Union Movement*. URL: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:UqDI9i1UkKcJ:https://media.wolterskluwer.com/pdfs/SampleChaptersPDF/6596.pdf+&cd=88&hl=uk&ct=clnk&gl=ua>.

13. Schmidt V. Trade union responses to globalization: *A review by the Global Union Research Network*. 4 p. URL: http://www.oit.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/publication/wcms_088078.pdf.

14. Klec G. and Mum D. Trade union influence of companies via pension fund investment. 2014. URL: https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:SfpJxNadpVgJ:https://www.etui.org/sites/default/files/ez_import/Chapter%25205.pdf+&cd=57&hl=uk&ct=clnk&gl=ua.

References:

1. Claiming rights: Role of trade unions in the UK (2020), retrieved from : <https://www.striking-women.org/module/rights-and-responsibilities/claiming-rights-role-trade-unions-uk>.

2. Bryson, A. (2020), “The added value of trade unions”, retrieved from : https://www.tuc.org.uk/sites/default/files/1%20WERS%20lit%20review%20new%20format%20%20RS_0.pdf.

3. Union Members (2019), retrieved from : <http://www.bls.gov/news.release/pdf/union2.pdf>

4. William, G. D. (2020), “The Rise and Fall of Labor Unions In The U.S. From the 1830s until 2012 (but mostly the 1930s–1980s)”, retrieved from : https://whorulesamerica.ucsc.edu/power/history_of_labor_unions.html.

5. AWU news (2020), retrieved from : <https://www.awu.net.au/news/>.

6. Bishop, J. and Chan, I. (2019), “Is Declining Union Membership Contributing to Low Wages Growth?”, retrieved from : <https://www.rba.gov.au/publications/rdp/2019/pdf/rdp2019-02.pdf>.

7. Why Join? Australian Worker Union (2020), retrieved from : <https://www.awu.net.au/get-involved/why-join/>.

8. Australia launched a hunt for Chinese witches. Canberra is preparing tough laws against spies and lobbyists (2020), retrieved from : http://www.ng.ru/world/2017-12-05/1_7130_australia.html.

9. Yarovoi, T. S. (2018), “Lobbism in Australia: a review of the attitude to the phenomenon”, *Materiály XIV Mezinárodní vědecko-praktická konference*, volume 13, pp. 85–88.

10. We won't be bullied by China (2020), retrieved from : <https://www.awu.net.au/national/campaigns/11848/stand-up-to-china>.

11. Cazes, S. Garnero, A. and Martin, S. (2017), *The state of trade unions, employer organisations, and collective bargaining in OECD countries*, retrieved from : <https://voxeu.org/article/trade-unions-employer-organisations-and-collective-bargaining-oecd-countries>.

12. Windmuller, J. P. Pursey, S. K. and Baker, J. (2020), *The International Trade Union Movement*, retrieved from : <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:UqDI9i1UkKcJ:https://media.wolterskluwer.com/pdfs/SampleChaptersPDF/6596.pdf+&cd=88&hl=uk&ct=clnk&gl=ua>.

13. Schmidt, V. (2020), “Trade union responses to globalization”, *A review by the Global Union Research Network*, retrieved from : http://www.oit.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/publication/wcms_088078.pdf.

14. Klec, G. and Mum, D. (2014), *Trade union influence of companies via pension fund investment*, retrieved from : https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:SfpJxNadpVgJ:https://www.etui.org/sites/default/files/ez_import/Chapter%25205.pdf+&cd=57&hl=uk&ct=clnk&gl=ua.

Стаття надійшла до редакції 07.09.2020 р.